

Az iszlám és a kereszténység

A kurzus célja feltárni, hogy milyen szellemi kapcsolat volt a középkori iszlám és a kereszténység között, kisebb kitékintéssel a zsidóságra, elsősorban muszlim szemszögből, azaz mit tanított a középkori iszlám a kereszténységről és a zsidóságról. A szempont, amit alkalmaz, elsősorban a vallástudomány, másodsorban pedig a teológia- és filozófia-történet szempontja. A középkori iszlám filozófiájára, de a racionális teológiájára is nagy hatással volt a késő ókori szellemi örökség, valamint az iszlám kialakulásának pillanatában nem idegen az arab törzsek előtt a monoteizmus kétféle formája.

Tematika:

1. *A vallástudomány és a teológiák viszonya.* Az exegézis és az értelmezés szerepe. A három nagy monoteista világvallás értelmezési kereteinek különbségei. Bevezető óra.
2. *A monoteista teológiák legfontosabb alapfogalmai:* egy Isten, üdvösség, menny és pokol, utolsó ítélet, próféta és próféták, szent iratok, kommentárok. Olvasmányok: 1. Harnack, Adolf von: Dogmatörténet. TPM, Szentendre, 1998. p- 14-51; 70-107; 123-127; 150-162; 2. McGrath, Alistair, Bevezetés a keresztény teológiába. Osiris, Budaest, 1995; 195-231; 248-279; 327-355; 392-405 3. Winter, Tim, Classical Islamic Theology. Cambridge, CUP, 2008. 19-33; 121-325 4. Kalimi, Isaac, Jewish Bible Theology. Eizensbrauns, Winona Lake, Indiana, 2012. p. 13-52; 161-198;
3. *Bibliai utalások a Koránban és a hadiszokban.* Bibliai próféták megjelenése és szerepe, a Korán a Tóráról és az Evangéliumról, hadiszok a zsidókról és keresztényekről. Teológiai koncepciók: Jézus személyének muszlim értelmezése, Mária szerepe, hanífork. Az iszlám, a káfir és a musrik kifejezések változása a mekkai és medinai szúrákban. Olvasmányok: 1. Gyöngyösi Csilla, A szunnita iszlám elsődleges és másodlagos vallásos irodalmának tanítása a Könyv Népeiről, azaz a zsidókról és keresztényekről. <https://elte.academia.edu/CsillaNelliGy%C3%B6ngy%C3%B6si/Papers>; 2. Válogatott Korán-részletek és hadiszok a Kutub asz-szittából.
4. *Filozófia és teológia határán.* A középkori iszlám teológiai-filozófiai mozgalmainak, illetve fontosabb képviselőinek viszonyai egymáshoz, az ókori görög filozófiához, a jogi iskolákhoz, a Korán értelmezéséhez. Olvasmányok: 1. Wolfson, Harry Austryn, The Philosophy of the Kalam. Harvard UP., Cambridge, Massachussets, 1976. p. 1-42; 79-142; 304-354. 2. Husseini, Sara Leia, Early Christian Explanations of the Trinity in Arabic in the Context of Muslim Theology. PhD Thesis, University of Birmingham, 2011. p. 17-76; 267-353
5. *Középkori muszlimok a zsidókról és a keresztényekről.* Védett kisebbség és “vallásszabadság”. A medinai „alkotmány”, Omár egyezsége, dzimmi, dzsizja, a keresztények és zsidók jogai, kötelességei és lehetőségei egy muszlim államban. Rövid kitékintés a dzsihadra. Olvasmányok: 1. Omár egyezsége és a medinai alkotmány fordításban. 2. Hadiszok a dzsizjáról és a dzsihadról. 3. Reynolds, Gabriel Said, A Muslim Theologian in the Sectarian Millieu. Brill, Leiden, 2004. 19-74; 243-246

A jegyszerzés módja:

Az óra előadás, ezért az óralátogatás nem kötelező. Ellenben minden téma olvasmányából 10 perces röpdolgozatot írnak a hallgatók. Emellett a félév folyamán kötelező két 10000 karakteres esszét írni előre megadott témából, illetve a félév végén zárthelyi dolgozatra kerül sor, amelyben a hallgatók számot adnak az órán és az olvasmányok alapján elsajátított tudásukról. A zárthelyi dolgozat felépítése a következő: 1. fogalommagyarázat: 30 pont; nevek, helyszínek, események: 30 pont; 2 kifejtő kérdés (1 az olvasmányokból, 1 az órán elhangzottakból) 20-20 pont, összesen 100 pont. 0-60 = 1/elégtelen; 61-70 = 2/elégséges; 71-80 = 3/közepes; 81-90 = 4/jó; 91-100 = 5/jeles. A félév végi jegy a következőképp áll össze: röpdolgozatok: 30 %, esszék 30 %, vizsga 40 %.

Választható esszétémák:

1. Egy teológiai koncepció összehasonlítása a három monoteista világvallásban.
2. A vallástudomány mint módszer szerepe és jelentősége a három monoteista világvallás vallásközi párbeszédében.
3. Egy közös próféta szerepének és jelentőségének bemutatása a három monoteista világvallás szerint.
4. Egy filozófiai koncepció végigkövetése az antikvitástól a középkor végéig.
5. Egy muszlim uralom alatt élt keresztény vagy zsidó tudós életének bemutatása.

A szaktanár elérhetősége: csilla.nelli.gyongyosi@gmail.com